

Australische kunst

Korte karakteristiek aan de hand van schilderkunst

Ad Borsboom

In de eerste decennia van de Europese kolonisatie van Australië proberen schilders het land zoveel mogelijk te “verengelsen”: schaapsscheerders in hun pastorale omgeving, gevangenen die werken aan een weg waarlangs huizen in Engelse stijl zijn afgebeeld, Engels aandoende tuinen waarin naast de inheemse flora ook geïmporteerde planten te zien zijn en jachtscènes te paard die al helemaal aan Engeland doen denken. Het indrukwekkende en unieke Australische landschap heeft nog geen dominante plaats verworven, het wordt eerder getolereerd dan bewonderd.

De boodschap lijkt wel: Australië is wel heel ver weg, maar toch niet zoveel anders als we in Europa denken. Al het vreemde wordt vertaald in termen van het bekende. Dat is van belang voor zowel het psychische welbevinden van de nieuwe kolonisten, als voor de nationale economie. Die is gebaat bij vele nieuwe vrije emigranten, die de kolonie voorspoed moeten brengen.

Langzaam verandert dat beeld en begint men het unieke karakter van de Australische natuur te onderkennen. Dat vindt zijn hoogtepunt rond 1880 wanneer zich rond het plaatsje Heidelberg (bij Melbourne) een aantal schilders verzamelen die er voor het eerst op uit trekken om het landschap in zijn prachtigste kleuren te schilderen.

De opkomst van deze Heidelberg School wordt wel gezien als de geboorte van een eigen nationale Australische identiteit. Nu lijkt niets meer op Engeland, maar ligt alle nadruk op de pracht van het Australische landschap en de unieke lichtinval die het zijn fraaie pastelkleuren geeft. Gelijktijdig zien we een zelfde ontwikkeling in de literatuur: in proza en poëzie wordt het loflied gezongen over de Australische bush en het karakter van het land. Spoedig zou Australië één land worden (Federatie 1901) en werden deze landschappen en het vrije leven daarin de symbolen van de nationale identiteit. Ze vertegenwoordigden waarden waarvoor het de moeite waard was om ten strijde te trekken (in WO I).

Na de Tweede Wereldoorlog begint het landschap langzamerhand te vervreemden in de schilderkunst. Het worden plaatsen van verloren legendes, van leegte en zelfs van wanhoop. Alleen bij amateurschilders blijft de stijl van de Heidelberg School nog onaangetast.

Na 1970 verdwijnt het landschap zelfs even uit de kunst. Wel doet het dan zijn intreden in de filmindustrie, die aan een grote bloeiperiode begint. Ook de landschappen in de film grijpen terug op de beelden rond de Heidelberg School.

Vanaf 1980 is komt het land en de natuur weer terug in afbeeldingen. Ecologische bewegingen en de Aboriginal strijd om landrechten brengen deze thema's weer volop in de aandacht. De profilering van ecologische thema's in de zeer recente kunst is een weerslag van het groeiende inzicht over de kwetsbaarheid van het land.